

Torah from Around the World

Dit is waarnaar de Joodse levenspraktijk streeft: doodgewone daden beleven als spirituele avonturen, het ervaren van de verborgen liefde en wijsheid in alles.

Abraham Joshua Heschel

Sjabbat 16 maart 2022/ 23 Adar II 5782, Sjabbat Para, Sjemini, Wajikra/Leviticus 9:1 - 11:47

Tanach blz. 212 - 219

Haftara: Jechezkeel 36:16 - 36

Tanach blz. 1112 - 1113

Vertaler: Channa Kistemaker

*Commentaar: **Jason Rogoff** is academisch leider van de Israël programma's en assistent hoogleraar in Talmoed en rabbijns jodendom aan het Jewish Theological Seminary te New York.*

Oorspronkelijke Engelse tekst: <https://www.itsa.edu/torah/the-seed-of-the-rabbinic-revolution/>

Het zaad van de rabbijnse revolutie

Hoe belangrijk is intentie in de Joodse wet? Moet ik er bewust bij zijn, wanneer ik geboden vervul, of is het voldoende om de bewegingen te maken en klaar is kees? Hoe vaak maakt

het de Tora uit wat ik denk? Voor velen van ons lijken de antwoorden op deze vragen voor de hand liggend: natuurlijk eist God actieve betrokkenheid bij de geboden! Waarom zijn mitswot het waard om te doen als ik niet oplet bij de uitvoering ervan? In werkelijkheid zijn deze antwoorden het resultaat van de revolutionaire interpretaties van de Tora door de vroege rabbijnen.

Inderdaad, de Tora zelf richt zich op vragen rond intentie wanneer zij onderscheid maakt tussen niveaus van schuld bij overtredingen van de wet. Zo kunnen er voor onopzettelijke overtredingen van de wet offers worden gebracht, terwijl zwaardere straffen worden gereserveerd voor opzettelijke overtredingen. De rabbijnen onderzoeken echter de kwestie van intentie in tal van situaties die niet expliciet in de Tora worden vermeld. In een recent artikel getiteld "The Mishnaic Mental Revolution: A Reassessment", demonstreert Ishai Rosen Zvi van de Universiteit van Tel Aviv deze innovatie met verschillende voorbeelden, waaronder de uitvoering van geboden, de geldigheid van offers en de toepassing van reinheidswetten (The Journal of Jewish Studies , 66:1 [2015], 36-58). Vooral die laatste categorie is van bijzonder belang voor de sidra van deze week.

De uitgebreide beschrijving van de Jisraëlitische spijswetten, te vinden in hoofdstuk 11 van Wajikra/Leviticus, bevat een paragraaf over de rituele reinheid van voorwerpen die in contact komen met "onreine" dieren: als een kledingstuk, een aardewerken vat, een fornuis of ander voorwerp in contact komt met het kadaver van een van de acht dieren opgesomd in Wajikra 11:29-30, wordt het onrein. De passage legt verder uit dat deze dieren zelfs het vermogen hebben om zaden die geplant zullen worden onrein te maken: "Als zo'n kadaver op zaaigoed gevonden wordt, blijft het zaad rein, maar als het wordt gevonden op zaad dat onder water is gezet, geldt dat zaad voor jullie als onrein." (Wajikra 11:37-38). Paradoxaal genoeg zorgt juist de stof - water - die wordt gebruikt om te zuiveren ervoor dat het droge zaad vatbaar wordt voor de onzuiverheid van het kadaver.

Deze twee korte verzen roepen een groot aantal vragen op in de rabbijnse geest, zoals: Geldt dit alleen voor water of maken alle vloeistoffen een object vatbaar voor onreinheid? Geldt deze wet alleen voor zaden of zijn alle soorten producten inbegrepen? En is er iets dat kan worden gedaan om gevoeligheid voor onreinheid te voorkomen? In feite is een heel traktaat van de Misjna (Maksjierin) gewijd aan het onderzoeken van deze en andere kwesties.

De rabbijnse uitlegkundige revolutie die de kern van deze kwestie vormt, is de bepaling dat een object alleen vatbaar kan worden voor onreinheid, wanneer het in contact komt met een vloeistof door iets wat gebeurt met instemming de eigenaar. Met andere woorden, als de eigenaar van het product, de kleding of het vat niet wilde dat ze nat werden, dan kunnen ze niet onrein worden. De rabbijnen ontleen dit principe aan de ongebruikelijke passieve vorm van het werkwoord "dat onder water is gezet" in Wajikra 11: 38: **תִּטֵּן**. Het woord wordt uitgesproken als *joetan*, maar komt in de Tora voor zonder de *wav* die deze uitspraak

definitief zou hebben bepaald (ייתן), en dus zou het kunnen worden gelezen in de actieve vorm *jieten*, "als men het onder water zet". Daarom vergelijken de rabbijnen deze twee termen en concluderen "net zoals de term 'zet' [jieten] aangeeft dat het gunstig was [voor de eigenaar dat het voorwerp nat werd], zo ook betekent de term 'is gezet' [joetan] dat het voordelig moet zijn [voor de eigenaar dat het item nat wordt]" zodat het vatbaar wordt voor onreinheid. (Babylonische Talmoed Kiddoesjien 59b)

De implicaties van deze leer zijn behoorlijk verstrekkend. De rabbijnse interpretatie herstelt iemands controle over diens eigendom. Als er bijvoorbeeld een regenbui zou zijn en een stapel vers geplukte producten nat zou worden, volgens de simpele betekenis van de Tora, zou het nu allemaal gevaar lopen onrein te worden. Hoewel het voor ons misschien niet zo belangrijk lijkt, kan dit scenario in een wereld die veel nadruk legt op reinheidswetten, leiden tot een aanzienlijk financieel verlies. De rabbijnse interpretatie staat de eigenaar echter toe om te verklaren dat hij of zij niet wilde dat de producten nat werden, waardoor contact met een onrein voorwerp van geen betekenis is. Ongelooflijk, de rabbijnse wet zorgt ervoor dat een gemoedstoestand, de ontevredenheid met het nat zijn, het empirische feit dat het product nat is en dus vatbaar zou moeten zijn voor onreinheid, opheft.

Deze hierboven beschreven verschuiving, van een focus op de objectieve realiteit naar subjectieve gemoedstoestanden bij het bepalen van de wet, is een kenmerk van de erfenis van het rabbijnse denken. In schril contrast met de rigide uitleggers van de Tora uit het tijdperk van de Tweede Tempel, zoals de Sadduceeën en de Dode Zee-sekte, die er constant naar streven om zich met empirische waarheid bezig te houden, pleiten de rabbijnen voor een meer flexibele interpretatie van de wet. De rabbijnen eisen betrokkenheid bij de mentale toestand van het individu en een gevoeligheid voor de omstandigheden van elk geval voordat ze de gevolgen van de wet bepalen.

Deze erfenis van juridische creativiteit en flexibiliteit is de ruggengraat van het rabbijnse jodendom en de interpretatie van de Tora sinds het begin. De traditie van interpretatieve flexibiliteit heeft rabbijnse leiders in staat gesteld om de tijdloosheid - en actualiteit - van de Tora tot stand te brengen, zoals deze zich in elke generatie ontwikkelt.